

ISSN 1318-5772 XXX (2023) št. 1

BOŽJA BESEDA DANES

Revija Zavoda Biblično gibanje

»Napolnita zemljo in
si jo podvrzita.«
(1 Mz 1,28)

מלאו את־הָאָרֶץ וּכְבַשְׁתֶּהָ

ODNOS DO OKOLJA

POGOVOR S PETROM SKOBERNETOM J. Mlakar, I. Bahovec
Zemlja, naš skupni dom, nam ni več sveta

BOŽJA BESEDA RASTE Gregor Čušin
Kaj mi je bliže kot snov, iz katere sem?

RAZLAGA ODLOMKA STARE ZAVEZE Roman Globokar
Človek kot oskrbnik stvarstva

BIBLIČNI TOPOS Alan Tedeško
Kakšen svet si je zamislil Bog?

CERKVENI OČETJE BEREJO SVETO PISMO J. D. Bogataj
Bazilij Veliki o lepoti stvarstva in stvarnika

UVODNIK s. Snežna Večko CELOTNO STVARSTVO JE IZRAZ BOŽJE LJUBEZNI	3
BOŽJA BESEDA RASTE Gregor Čušin KAJ MI JE BLIŽE KOT SNOV, IZ KATERE SEM?	4
PAPEŽ FRANČIŠEK POSLUŠA BOŽJO BESEDO Primož Erjavec EVANGELIJ STVARJENJA	6
POGOVOR S PRIJATELJI BOŽJE BESEDE Jože Mlakar, Igor Bahovec ZEMLJA, NAŠ SKUPNI DOM, NAM NI VEČ SVETA	8
RAZLAGA ODLOMKA STARE ZAVEZE Roman Globokar ČLOVEK KOT OSKRBNIK STVARSTVA	15
RAZLAGA ODLOMKA NOVE ZAVEZE Rok Mihelič VEČJA PRAVIČNOST IN VPRAŠANJE EKOLOGIJE	19
PAVLOVA OBČESTVA Bogomir Trošt PAVEL IN OKOLJE	22
BOŽJA BESEDA V PODOBI Ivo Bevk VOJKO GAŠPERUT GAŠPER	25
BIBLIČNI TOPOSI Alan Tedeško KAKŠEN SVET SI JE ZAMISLIL BOG?	29
CERKVENI OČETJE BEREJO SVETO PISMO br. Jan Dominik Bogataj BAZILIJ VELIKI O LEPOTI STVARSTVA IN STVARNIKA	32
MALI KLJUČ SVETEGA PISMA s. Snežna Večko JUNAKI, PA NE VEDNO PRAVI	34
OSEBE V SVETEM PISMU Izet Veladžić BILEÁM – TISTI MOŽ, KI JE IMEL ZGOVORNO »MUŠO«	35
SMEJATI SE S SVETIM PISMOM Samo Skralovnik NOE IN NJEGOV BLIŽNJI SOSED	36
IZZIV ZA OSEBNO DELO Teja Omerzel ODSEV PRESEŽNEGA IN EKO KRISTJANI	38
BOŽJA BESEDA NA SPLETU Marko Rijavec BESEDE ZA SRCE	40
PRIPOROČAMO V BRANJE s. Snežna Večko LAUDATO SI': OKROŽNICA O SKRBI ZA SKUPNI DOM	41
POROČILO Samo Skralovnik PRAZNOVALI SMO NEDELJO BOŽJE BESEDE	42
MOLITEV Z BOŽJO BESEDO Patricija Gornjec	46

BOŽJA BESEDA DANES je katoliška biblična revija, ki jo izdaja Zavod Biblično gibanje s podporo SŠK. Izhaja trikrat letno.

Revijo lahko naročite ali odjavite po pošti na naslov gibanja in uredništva.

NASLOV ZAVODA IN UREDNIŠTVA:
Zavod Biblično gibanje
Poljanska cesta 2, 1000 Ljubljana
info@biblicnogibanje.si
www.biblicnogibanje.si
www.facebook.com/biblicnogibanje.si

UREDNIŠKI ODBOR:

Vlasta Doležal Rus, Tatjana Rupnik, Jure Koželj, Snežna Večko, Bogdan Rus, Marko Rijavec, Teja Omerzel

GLAVNI UREDNIK: Samo Skralovnik

ODGOVORNI UREDNIK: Maksimilijan Matjaž

LEKTORIRANJE: Barbara Skralovnik

FOTOGRAFIJE: Avtorji uporabljenih fotografij so navedeni pod fotografijami.

FOTOGRAFIJA NA NASLOVNICI: Ana Bregar

PRELOM IN PRIPRAVA ZA TISK: Robert Rošker

OBLIKOVNA ZASNOVA: Branka Smodiš

TISK: Salve, d. o. o., Ljubljana

Priporočen je prostovoljni dar za pokritje stroškov izhajanja revije.
Transakcijski račun pri Delavski hranilnici: SI56 6100 0002 0986006

KAJ MI JE BLIŽE KOT SNOV, IZ KATERE SEM?

A če pozabimo, da imamo svobodno voljo, lahko pozabimo, da imamo voljo in svobodo.

Ljudje smo pravzaprav vsakodnevno postavljeni pred dileme in nenehno izbiranje: Bom za zajtrk kavo ali čaj? Grem v službo peš ali z vlakom? Z avtom ali biciklom? Grem po stopnicah ali z dvigalom? Bom ponižen ali pohleven? Bom odprl usta ali bom tiho? Bom vpil ali mirno razložil? Bom molil ali ne? Bom verjel ali ne? Veroval ali ne? Ker so izbire vsakodnevne in stalne (menda se vsakih nekaj sekund za nekaj odločimo!), lahko s stalnim ponavljanjem vsak dan istih izbir sploh pozabimo, da izbiramo. Pozabimo, da se za (ne)kaj odločamo, in se kar navadimo. A če pozabimo, da imamo svobodno voljo, lahko pozabimo, da imamo voljo in svobodo. In postanemo sužnji in ujetniki svojih navad!

Na prvih straneh Svetega pisma beremo, kako je Bog ustvarjal svet, kako se je – kot kak otrok v peskovniku – pet dni igral z lučjo, vodo, rožicami in kamni, nebesnimi telesi in zverjadjo ..., nato pa je šesti dan po svoji – Božji podobi ustvaril

še človeka. Dva pravzaprav. Dal jima je nekaj preprostih navodil: »Bodita rodovitna in množita se, napolnita zemljo in si jo podvrzita; gospodujta ribam v morju in pticam na nebu ter vsem živalim, ki se gibljejo na zemlji.« (1 Mz 1,28) Malo kasneje pa je še dodal: »Z vseh dreves v vrtu smeš jesti, le z drevesa spoznanja dobrega in hudega nikar ne jej!« (1 Mz 2,17) Kako sta prva dva naše vrste razumela in upoštevala ta Božja navodila, je znano, vse je splavalo po vodi! Čisto dobesedno.

Pa vendar je v drugem poskusu – po vesoljnem potopu torej – Bog poskusil znova: »Predložil sem ti življenje in smrt, blagoslov in prekletstvo. Izberi torej življenje, da boš živel ti in tvoj zarod, tako da ljubiš Gospoda, svojega Boga, poslušaj njegov glas in se ga držiš.« (5 Mz 30,19-20) Kako je s *spoštovanjem* te zapovedi, vidimo danes. Od stvarjenja pa vse do danes se način razmišljanja in logika upoštevanja pravil nista kaj prida spremenila. Kar pogledjte na naše ceste: večina udeležencev

foto: streetarttopia.com

EVANGELIJ STVARJENJA

Papež Frančišek je že od začetka med temeljna sporočila svojega pontifikata uvrstil skupno skrb za okolje na temelju svetopisemskega poročila o stvarjenju. Ko je 24. maja 2015 izdal okrožnico *Laudato si'*, *Hvaljen moj Gospod*, je v njej ostro kritiziral miselnost in delovanje potrošniške družbe. Pokazal pa je tudi na potrebnost in moč ekološkega spreobrnjenja.

STVARSTVA NE VARUJEMO

Kateheza 6. junija 2013 na splošni avdienci kmalu na začetku pontifikata je besedilo, s katerim je papež Frančišek obširneje predstavil svojo skrb za okoljske tematike.

Obdelovati in varovati stvarstvo je Božje naročilo, ki ga ni dal samo na začetku zgodovine, ampak ga daje vsakemu med nami. Ta naloga, ki nam jo je zaupal Bog Stvarnik, od nas zahteva, da sprejmemo ritem in logiko stvarstva. Nas pa pogosto vodi napuh gospodovanja, posedovanja, manipuliranja, izkoriščanja. Ne, stvarstva ne varujemo, ne spoštujemo, ne smatramo ga kot zastonjski

dar, za katerega je treba skrbeti. Izgubljammo držo čudenja, kontemplacije in poslušanja stvarstva. Ne znamo več brati ritma zgodovine o ljubezni Boga s človekom. Do tega pride zato, ker razmišljamo in živimo na horizontalni način, oddaljili smo se od Boga, ne beremo njegovih znamenj.

PARADOKS LAKOTE

V času, ko je že aktivno pisal okrožnico *Laudato si'*, je Frančišek pripravil video sporočilo za Expo v Milanu (7. februar 2015). Spomnil je na aktualen paradoks, da na svetu obstaja dovolj hrane za vse, a da kljub temu ne morejo vsi jesti. Zato predlaga konkretne drže.

Ena od drž je povezana z odnosom do zemlje. Ta nam je bila zaupana, da bi bila za nas mati, zmožna dati vsakomur tisto, kar je nujno za življenje. Zemlja je velikodušna in ne dovoli, da bi karkoli manjkalo tistemu, ki jo varuje. Zahteva pa spoštovanje in ne nasilja ali še slabše, domišljavosti gospodarjev. Svojim otrokom jo moramo vrniti boljše, negovano, kajti je posojilo, ki so ga oni dali nam.

Varovati stvarstvo je naročilo, ki ga Bog ni dal samo na začetku zgodovine, ampak ga daje vsakemu med nami.

foto_Ana Bregar

ČLOVEK KOT OSKRBNIK STVARSTVA

SVETO PISMO KOT KRIVEC ZA EKOLOŠKO KRIZO?

Ob začetku zavedanja uničujočih vplivov človeškega poseganja v naravno okolje se je judovsko-krščanska tradicija naenkrat spet znašla na zatožni klopi. Če se je od začetka novega veka krščanstvu očitalo, da s svojimi pogledi zavira znanstveni razvoj, so se sredi šestdesetih let prejšnjega stoletja pojavljali vse močnejši očitki, da je izvor ekološke krize v Stvarnikovem naročilu človeku, naj si podvrže zemljo in ji gospoduje (1 Mz 1,28). To navodilo naj bi namreč omogočilo neomejeno izkoriščanje zemeljskih dobrin, kar je povzročilo katastrofalne posledice uničenja naravnega okolja. Krščanske skupnosti niso bile v zadostni meri pripravljene na te obtožbe in so velikokrat videle okoljske aktiviste kot nasprotnike krščanskega pogleda o posebni vrednosti človeškega življenja znotraj celotnega

naravnega okolja. Tako je prihajalo do vedno večjega razkoraka med okoljskimi aktivisti, ki so zagovarjali pravice naravnega okolja s poudarkom na pravicah drugih živih bitij, in krščanskimi aktivisti za življenje (*pro-life*), ki pa so zagovarjali svetost in nedotakljivost človeškega življenja. Dejansko pa že s prvih strani Svetega pisma izhaja, da je človek ustvarjen znotraj celotnega stvarstva in da je bistveno povezan z vsemi ostalimi živimi bitji. Iz vere v Boga Stvarnika vsega, kar je, izhaja celovito zavzemanje za življenje: za življenje ljudi, drugih živih bitij in celotnega ekosistema. Celovito *pro-life* gibanje torej ne sme zanemarjati spoštovanja življenja nečloveških živih bitij. Kritično lahko ugotovimo, da se je Katoliška cerkev zelo medlo in pozno odzvala na ekološko krizo. Šele papež Frančišek je z okrožnico *Laudato si'* leta 2015 naredil premik od poudarjanja zgolj človeške bioetike (poudarjanja dostojanstva človeške

Iz vere v Boga Stvarnika izhaja celovito zavzemanje za življenje: za življenje ljudi, drugih živih bitij in celotnega ekosistema.

foto: Ana Bregar

PAVEL IN OKOLJE

Okolje in ves naš svet sta pravzaprav naša skupna hiša, naš skupni dom: vse, kar smo in kar nas obdaja, je ustvaril Bog kot dom za vse.

Pomen in vpliv svetega apostola Pavla nam je seveda znan: tako zgled njegovega življenja kakor nauk njegovih pisem in poročil v Apostolskih delih. Glede besede okolje si lahko mislimo, da je niti on niti drugi svetopisemski spisi ne uporabljajo: v slovenskem prevodu jo najdemo samo v Mdr 4,14: Duša pravičnega »je Gospodu po volji, zato pohiti iz hudobnega okolja«, v grščini *mésos, sredina*. V tem primeru *okolje* ali pa *sredina* pomeni skupnost ljudi. Besedi *okolica* ali *okoliški* pa najdemo v pomenu bližnji kraji.

Prevzete besede *ekologija, ekološki* ipd. so seveda grškega izvora (in Pavel je pisal grško). Izpeljane so iz besede *óikos* ali *oikía* (oz. po sodobni izgovarjavi *ékos, ekía*), kar pomeni *hiša, dom*, včasih tudi *družina, rodbina*. Ob tem lahko zaznamo svetopisemsko misel, da je okolje in ves naš svet pravzaprav naša skupna *hiša*, naš skupni *dom*: vse, kar smo in kar nas obdaja, je ustvaril Bog kot dom za vse.

Prav ta misel odseva tudi pri apostolu Pavlu, poznavalcu Stare zaveze. V Apd in Pavlovih pismih

beseda *oikos* pomeni *hiša, dom*, npr. »Cerkvi, ki se zbira v tvoji hiši« (Flm 1,2), še večkrat pa *družina, sorodstvo*, npr. »krstil sem tudi Stefanájevo hišo« (1 Kor 1,16); včasih celo v besedni zvezi *Božja hiša*, npr. »kako se je treba vesti v Božji hiši« (1 Tim 3,15). Podobno tudi beseda *oikía* skoraj vedno pomeni *hiša*, npr. »hoditi po hišah« (1 Tim 5,13); še večkrat pa *dom*, npr. »mar nimate domov« (1 Kor 11,22), oz. *hišna skupnost*, npr. »veste, da je Stefanájeva hiša prvenec Ahaje in da so se postavili v službo svetim« (1 Kor 16,15).

Imamo tudi poseben primer: »Vemo namreč: če razpade naša zemeljska *hiša*, ki je le šotor, imamo zgradbo od Boga, *hišo*, ki ni narejena z rokami in je večna, v nebesih.« (2 Kor 5,1) Obakrat je v povedi izraz *oikía, hiša* in nakazuje širši pomen besede, saj vključuje tudi okolje v našem pomenu besede: »zemeljska hiša« je tukaj mišljena kot telo in vse, kar ga zemeljskega obdaja.

Sem spadajo tudi izrazi *oiketérion, bivališče*, npr. »bivališče, ki je iz nebes« (2 Kor 5,2); *oikéo, prebivam*, npr. »če prebiva v vas Duh« (Rim 8,11);

foto_Ana Bregar

KAKŠEN SVET SI JE ZAMISLIL BOG?

V zgodbi o stvarjenju beremo, da je Bog ustvaril človeka po svoji podobi kot moža in ženo. Takoj zatem ju je blagoslovil in jima naročil, naj se plodita in množita, naj napolnita zemljo in naj si jo podvržeta ter gospodujeta vsem živim bitjem na zemlji (1 Mz 1,27-28).

Glagol *kābaš*, ki pomeni podvreči si, se tukaj uporablja skupaj z zemljo (*hā'āreš*). Zemlja je podvržena »pred« nekom, tako da tisti, ki si jo podvrže, lahko vstopi vanjo in si jo vzame v posest. Koncept zemlje doseže svoj največji semantični domet ravno v 1 Mz 1,28, kjer Bog blagoslovi moškega in žensko in jima ukaže, naj si podvržeta *hā'āreš*, potem ko je bila napolnjena (ali s tem, da jo napolnita) s človekovo rodovitnostjo. Če imperativ, ki sledi *rađū*, »gospodovati, imeti oblast«, razlaga glagol *kābaš*, pomeni, da bo človeški rod gospodoval nad živalskim kraljestvom (cf. v. 26), toda verjetno je ukaz bolj splošen, saj *hā'āreš* zajema celotni ustvarjeni svet brez ozemeljske ali geografske

omejitve. Vsak človek je tako gospodovalec nad svetom.

Toda kaj to sploh pomeni? Da bi lažje razumeli pomen človekovega gospodovanja, moramo pogledati še drugo zgodbo o stvarjenju, kjer je natančneje opisan nastanek človeka in njegov odnos do sveta. V 1 Mz 2,7 piše, da je Gospod Bog naredil človeka iz prahu zemlje in mu vdahnil v obličje oživljajočega duha. Tako imamo jasno nakazano povezavo med človekom in zemljo, saj je človek ustvarjen iz prahu zemlje. V hebrejščini slišna asonanca med *'ādām* (človek) in *'ādāmāh* (zemlja) kaže na prvotno solidarnost med človekom in zemljo. Življenjski dih, ki ga Bog vdahne v človeka, pa utrjuje vez med stvarnikom in stvarjo, torej med Bogom in človekom. Glina oživi šele, ko prejme življenjski dih, takrat postane človek živo bitje, ki je tako razpeto med nebom in zemljo. V tej razpetosti je tudi ključ za razumevanje človekovega gospodovanja. Če hoče človek pravilno

OD VIDNEGA K NEVIDNEMU: BAZILIJ VELIKI O LEPOTI STVARSTVA IN STVARNIKA

Med vsemi deli krščanske antike, ki govorijo o stvarjenju in stvarstvu kot takem, se posebej odlikuje serija devetih homilij, ki jih je sv. Bazilij Veliki pripravil na temo šestih dni stvarjenja, kot so opisani v začetku 1. Mojzesove knjige. Njegovo delo *Homilje o Hexaëmeronu* (db. »o šestdnevju«) velja za najstarejše ohranjeno krščansko delo, ki je

posebej posvečeno eksegezi Mojzesovega poročila o stvarjenju.

Ko je nekaj let pozneje sv. Ambrozij Milanski izdal svoj homiletični *Hexaëmeron*, ki je v veliki meri razširitev Bazilijevega dela, velikega Kapadočana sicer nikdar ni omenil z imenom, vendar se je v svojem delu skliceval na njegov opis dni in noči kot na opis »strokovnega avtorja«, ki ima »prednost pred nami tako po času kot po sposobnosti«. Sv. Hieronim v svojem delu *O znamenitih možeh* piše, da je Bazilij sestavil »občudovanja vredno skrbno napisano knjigo« o dnevih stvarjenja. V 7. stoletju pa je sveti Anastazij Sinajski v svojem *Hexaëmeronu* zapisal, da je imel »Bazilij božanske misli in je govoril vzvišeno«. Tudi Bazilijevega sodobnika in sorojaka iz Kapadokije hvalita to njegovo slovito delo. Sv. Gregor iz Nazianza je ob Bazilijevem pogrebu izrekel naslednje vzvišene besede: »Kadar koli se lotim njegovega *Hexaëmerona* in vzamem njegove besede na usta, sem priveden v navzočnost Stvarnika, razumem besede stvarstva in občudujem Stvarnika bolj kot prej, pri tem pa uporabljam svojega učitelja kot edino sredstvo uvida.« Bazilijev slavni brat, sv. Gregor iz Nise, je glede tega dela zapisal, da »božansko navdihnjena študija« velikega škofa iz Cezareje nikakor ni slabša od opisa stvarjenja samega Mojzesa.

Devet homilij o dnevih stvarjenja velja za Bazilijevo zrelo delo. Svojemu občestvu vernih jih je najverjetneje podal v postnem času leta 378, in sicer v petih dneh, po dve na dan. Prvi govor je posvečen začetku Geneze, »V začetku je Bog ustvaril nebo in zemljo« (1 Mz 1,1), predvsem vprašanju, kaj pomeni pojem »začetek, počelo (*archē*)«. Druga homilija je posvečena izjavi, da je bila zemlja »nevidna in neurejena« (1 Mz 1,2), tretja pojmu obloka, četrta združenju vodá, peta rodovitnosti zemlje, šesta izvoru svetil, sedma plazilcem, osma pticam in vodnim živalim ter deveta zemeljskim živalim, pri čemer se rahlo dotakne tudi stvarjenja človeka. V sodobnem času je znanost naredila velik napredek in soočeni smo z veliko čudovitimi odkritji

KO SE POSLAVLJAŠ OD BABICE:

Vzemi si pšenice,
ječmena, fižola,
leče, prosa in
pire.
(Ezk 4,9)

KO SE POZNO VRNEŠ Z ŽURKE IN VSI
ŽE SPIJO:

V temi si
postiljam ležišče.
(Job 17,13)

IGRANJE CATANA

Ubožec pa ni imel
ničesar razen edine
majhne ovčice, ki jo je
kupil.
(2 Sam 12,3)

MALICA V OSNOVNI ŠOLI:

Bilo je okrog
desete ure.
(Jn 1,39)

NAJSTNIKI OB MANJŠI
NEVŠEČNOSTI:

Moje solze so mi
postale kruh
podnevi in ponoči.
(Ps 42,4)

KO KONČNO PORAVNAŠ 40 EUR
ZAMUDNINE V KNJIŽNICI:

Vredna si, da
vzameš knjigo...
(Raz 5,9)

V novem študijskem letu 2022/2023 bomo nadaljevali starozavežno pot skozi besedila Druge Mojzesove knjige in se skupaj z Mojzesom in izvoljenim ljudstvom podali iz egiptovskega suženjstva do Sinaja, kraja sklenitve stare zaveze.

ZAVOD
BIBLIČNO
GIBANJE

Termini srečanj:

- 26. 4. 2023
- 24. 5. 2023
- 21. 6. 2023

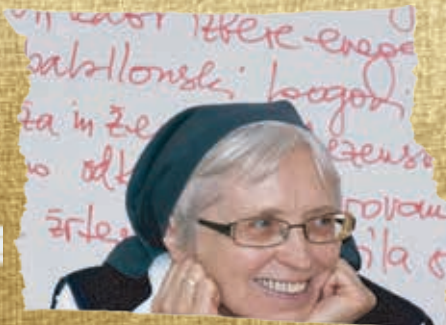
Srečanja bodo potekala od 17.00 do 18.30.

BIBLIČNA ŠOLA
Evangelii gaudium

škof msgr. dr.
MAKSIMILIJAN MATJAŽ

sestra dr.
SNEŽNA VEČKO

doc. dr.
SAMO SKRALOVNIK

predavateljica in predavatelja

Predavanj se lahko udeležite v pastoralnem domu sv. Jožefa v Preski ali pa v spletno predavalnico vstopite preko povezave. Več informacij in prijave:

biblicnogibanje.si • info@biblicnogibanje.si